

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

De poenis clericorum non recitandum. Punct. 7

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

lib. 4. de hor. can. cap. 28. num. 10. & 26. Ioan. Sanchez disp. 15. sect. num. 1.

8. Secundo dico, potentem recitare maiorem officij partem sine dubio ad illam teneri, verbi gratia, potens recitare Laudes cum Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperis & Completis, etiam si Matutinam cum lectionibus recitare non possit, tenetur Laudes cum reliquis horis recitare. Quia sunt partes distinctae praecipui, quarum una ab alia non pendet. Sic Navarrus, Lessius, Azor, Garzia, Suarez, Valentia, Bonacio, locis allegatis. Neque obstat Laudes non esse horam distinctam à Matutino. Quia esto una hora cum Matutino sit, potest tamen ex aliqua iusta causa leui, à Matutino separari, & tanquam hora distincta dici, ut patet in festo Natiuitatis Domini, & in recitatione privata, id est, consuetudine receptam. Garzia plures referens 3. p. cap. 1. num. 224.

9. Tertio dico, mihi probabilior esse sententiam Navatri, Lessij, & aliorum afferentium te non esse obligatum officium recitare, si maiorem illius partem non potes. Tum ob rationem superius dictam, quia maior pars trahit ad minorem. Tum quia ita videtur esse consuetudine receptum, ne infirmi & debiles, vel aliis impediti serupulis & perplexitatibus vexentur. Quod sine dubio contingeret si potens sine notabili damno recitare quamlibet horam, ad illam teneretur. Quis enim determinare posset, quot horae tibi nocuum graue afferrent, aut quis asserere vniam solam horam ex minimis graue nocuum allaturam? Ne igitur perplexus sis, ab omni hora videris excusatus, cum maiorem officij partem recitare non potes, verbi gratia, cum non potes recitare Matutinam cum Laudibus, quia haec est pars maior, prima, & praecipua officij. Sic docet loquens de infirmis Manuel Rodriguez 1. tom. Sum. cap. 144. & tom. 1. quast. Regul. quast. 22. art. 10. Garzia 3. p. de benef. cap. 1. num. 226. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. de hor. can. cap. 28. à num. 22.

10. Secunda difficultas est. Quid faciendum, si dubius sis an maiorem officij partem recitare possis absque notabili salutis nocuum? Clarum est te posse & debere iudicio Medici conformare, quia peritis in arte credendum est. Qui si asserat tibi nocuum recitationem, eo ipso ab illa praestanda liber existis. Sic Suarez cap. 28. num. 21. Bonacin. disput. 1. q. 6. punct. 1. n. 4. & alij apud ipsos. Verum si medicus dubius est, an grauer tibi nocitura sit recitatio? Suarez inclinatur te esse obligatum, quia praecipuum & illius obligatio est certa, & causa excusans dubia; praeter ergo praecipui obligatio. Bonacina negat te esse obligatum, quia non tenetis periculo grauis damni te exponere ob praecipui Ecclesiastici executionem. Et hoc mihi probabilius videtur: quia periculum illud grauis damni causa est certa, & non dubia, qua stante praecipuum Ecclesiasticum obligare non potest, quia esset rigorosa obligatio, & aliena à suauitate Euangelij.

11. Tertia difficultas est. An carens visu, vel Breviario tenearis recitare maiorem officij partem, verbi gratia, Laudes cum reliquis horis, si eas memoria fideliter teneas? Sotus de Iustitia, quast. 5. art. 3. p. 2. conclusum, dubitat de hac obligatione. Quia accidentarium est, quod memoria teneatur. Neque enim videtur iustum ob illam causam honestam onus hoc graue imponi, quod non imponeretur carenti illa. Ceterum omnino dicendum est, sic tenentem memoria maiorem officij partem obligatum esse ad illam dicendam, quia posita illius officij memoria, iam valet praecipuum implere, & sine difficultate. Ergo tenetur. Neque obstat accidentarium esse, quod officium memoria teneatur. Quia posito illo accidenti iam necessarium est te esse obligatum: sicut tempore interditi accidentarium est te Bullam habere: qua conceditur facultas audiendi sacrum, &c. At illa facultate posita non est accidentarium, sed necessarium, quod praecipuum audiendi Missam obligetis. Sic in praesenti. Et ita docet Navarrus cap. 21. de orat. numero 11. Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 28. numero 10. Valentia disputat. 6. q. 2. p. 10. §. 7. Bonacin. disputat. 1. de ho. can. q. 6. p. 2. num. 6. Azor. 1. p. lib. 1. c. 13. q. 15. cap. 13. q. 5.

12. Quarta difficultas est. An si impotens sis recitare solus, possis tamen cum socio, illi utique habeas ad manum, tenearis cum illo recitare? Negat Ioan. Sanchez disp. 15. sect. num. 2. & alij relati à Garzia 3. p. de benef. cap. 1. num. 214. Quia recitare cum socio priuilegium est, quo non videris ad vtendum adstrictus. Lessius vero lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 54. & Garzia supra n. 215. distinctione vtrunt. Si solitus sis socium adhibere teneris, secus si solitus non sis. Excipit tamen Garzia, nisi antea gratis haberes socium, & postea non inuenies nisi cum stipendio. Et ratio est, quia nullum onus tibi speciale imponitur.

13. Ceterum cum communi sententia affirmandum est te obligatum esse recitare cum socio, si facile habere potes sine antea vsus fueris illo sine non. Quia hoc per accidens est ad obligationem indicendam. Sic Navarrus cap. 11. de orat. n. 13. Azor. lib. 10. cap. 13. q. 3. & 6. Manuel Rodriguez 1. tom. Sum. cap. 144. n. 1. Bonacin. disp. 1. de hor. can. q. 6. p. 2. num. 8. Suarez lib. 4. de hor. can. 28. à num. 13. Valentia disp. 6. q. 2. punct. 10. §. 7. in principio. Reginald. prax. lib. 18. num. 183. ad finem,

& alij apud ipsos. Ratio est. Quia obligaris ex praecipuo Ecclesiae recitare: Sed hoc praecipuum facile implere potes à huiusmodi socium. Ergo obligatus es illum adhibere. Quia obligatus es adhibere media ad exequendum praecipuum, quae tibi à sociis non sunt. Dices, te esse obligatum apponere media per se ordinata ad praecipui executionem, secus media per accidens, & priuilegiata: vsus autem socij non est medium per se ordinatum ad huius praecipui executionem, sed extra illam. Siquidem ex permissione Ecclesiae, & quasi ex privilegio vsus socij conceditur. Alias si vsus socij esset medium per se ordinatum ad huius praecipui executionem, obligatus esset illum conducere, quando gratis habere non posses, sicut obligatus es Breviarium emere? Respondeo. Etsi vsus socij non sit medium per se ordinatum absolute ad huius praecipui executionem, est tamen medium supposita tua impotentia aliter implendi praecipuum.

14. Limitant Suarez n. 12. & Bonac. p. 2. n. 9. cum aliis, & bene supradictam conclusionem. Primo, nisi furdus & surdaster sis, & audire non possis absque magna vociferatione: tunc enim socium adhibere non tenetis, quia esset obligatio nimis onerosa. Secundo, limitant ut vsus socij gratis habeatur, quia non es obligatus quarete socium pro stipendio. Quia talis stipendia inquisitio non est medium ex consuetudine, & intentione legislatoris statutum ad huius praecipui executionem. Excipit nisi beneficiatus sis: quia beneficium datur propter hoc officium. Cum ergo ex iustitia ad illud officium obligetis, mirum non est, ut obligetis moderatos sumptus facere pro illius executione. Secus vero asserunt si Clericus simplex, & religiosus sit. Quia horum obligatio non est ex iustitia, sed ex religione. Haec tamen limitatio mihi non probatur. Credo enim quemlibet Clericum, vel religiosum, si habeat vnde absque difficultate graui vellet socium conducere ad seum recitandum, obligatum esse illum conducere, vel nullum Clericum etiam beneficium habere subire obligationem. Quia, ut supra dixi, eadem est obligatio Clerici simplicis, & beneficiati ad recitationem. Quod autem quilibet Clericus hanc obligationem habeat inde probatur: quia vsus socij in persona impotentis aliter recitandi est medium simpliciter necessarium ad huius praecipui executionem. Ergo si ea communi sententia obligatur ad hoc medium assumendum, obligari debet ad expendendos, aliquos moderatos sumptus, si necessarii sunt ad huius medij assumptionem.

15. Quinta difficultas est. An sciens Vespere impediendum esse à recitatione, debeas illam manè anticipare? Ratio dubitandi est. Quia quilibet hora suo tempore correspondet. Ergo quousque ipsum accedat, non intrat illius obligatio. Item si illo tempore, quo ex praecipuo Ecclesiae hora recitanda est, legitime es impeditus, cessat illius recitanda obligatio. Quia horas antepone, vel postponere solum tibi ex privilegio conceditur, non ex obligatione. Et ita tenet Emanuel Saa, in editione Complutensi, verbo Hora. n. 1. Vbi inquit. Nec tenetur ad horas, qui urgenti negotio est impeditus. Hinc enim sufficit recitare horas tempore non impediti. Aduerte in editione Romana es correctione Magistri Sacri Palatii hoc expunctum esse.

16. Ceterum tenendum est te obligatum esse anticipare recitationem. Sic ex communi sententia docent Syluester verb. Hora. q. vltima. Grassus 1. p. lib. 2. cap. 54. Bonacin. alios referens disput. 1. de hor. can. q. 6. p. 2. num. 2. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 2. p. 10. §. 7. Suarez 2. 2. n. 28. & 36. Azor. 1. p. lib. 1. c. 13. q. 15. Ratio est. Quia praecipuum recitandi horas obligat non solum illo tempore, cui horae specialiter correspondent, sed etiam toto integro die quia in qualibet parte illius diei recitans satisfacis obligationi. Ergo si in aliqua parte diei impeditus es exequi praecipuum, & in alia exequi illud potes, obligaris sane praecipuo pro illa parte diei, qua expeditus es. Neque obstat ratio dubitandi. Fateor namque quamlibet horam suo tempore correspondere, quatenus habet specialem significationem, & institutionem, ob quam non licet absque causa antepone, vel postponere: at quatenus praecipua est toti integro diei correspondens, ac proinde obligationem habes recitandi, ea parte temporis, qua expeditus fueris. Ad confirmationem dico priuilegium esse anteponendi, vel postponendi horas, cum suo tempore recitari non possunt, ut quando suo tempore recitari possunt, & possunt tamen ante, vel post intra terminos illius diei, non est priuilegium, sed obligatio anteponendi, vel postponendi. Sic ergo ceterum te obligatum esse recitare horas manè, si toto vespere seis esse impediendum.

PUNCTVM VII.

De pœnis Clericorum non recitantium.

1. Obligati sunt beneficiati fructus restituere.
2. Primo semestri beneficij non est obligatus restituere.
3. Fructus perceptos post illud semestre obligatus est restituere.
4. Debet fieri restitutio fructuum correspondentium illi diebus, quibus recitationi omittitur.
5. Quid dicendum de omittente partem notabilem clericus horae.
6. Omittens leuem partem ad nullam restitutionem tenetur.

- 7 Qui sine ulla attentione recitat obligatus est restituere, ac si non recitasset.
- 8 Omittens recitare vno, vel duobus diebus obligatus est restituere pro rata.
- 9 Qui sentiant contrarium, & qua ratione probent.
- 10 Ante iudicium sententiam habet beneficiarius hanc obligationem.
- 11 Fabrica Ecclesie, vel pauperibus has restitutiones faciendae est.
- 12 Probabilius est sibi applicare posse beneficiarium, si vero pauper sit.
- 13 Duplex limitatio supradictae doctrinae addubetur.
- 14 An fructus Canonici alius Canonici sint applicandi, neque super illos compositio fieri possit?
- 15 Potest beneficiarius non recitans excommunicari, suspendi, & beneficio privari.
- 16 Quod dictum est de beneficiario, dicendum est de pensionariis non recitantibus.
- 17 Potest pensionarius non recitans recipere pensionem tradendam fabricae, vel pauperibus, neque beneficiatus eam sibi potest retinere.

Nulla alia poena est imposita ipso iure praeter restitutionem fructuum perceptorum: quia neque ex lege, neque ex consuetudine habetur, & notavit Suarez lib. 4. de horis can. c. 9. n. 1. cum autem solus clericus beneficiarius fructus ex beneficio percipiat, solus ipse hac poena obligari potest. Ea autem poena statuta est in Concilio Laterano sub Leone X. sess. 9. Statuimus ubi in haec verba, inquit Concilium Statuimus quomodo & ordinamus, ut quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura si post sex menses obtento beneficio officium diuini non dixerit, legitimum impedimento cessante beneficium suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricam huiusmodi beneficiorum, vel pauperum elemosinas erogare teneantur. Si vero ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima notatione praecedente beneficio priuetur. Cum propter officium datur beneficium, intelligatur autem officium omittente, quoad hoc, ut beneficium priuari possit, qui per quindecim dies illud bene saltem non dixerit. Deo tamen ultra terminum de dicta omissione reddituri rationem. Quia tamen in habentibus plura beneficia, & in rebus toties sit quoties contra factum conuictus. Haec constitutio declarata, innovataque fuit, & aucta a Pio V. in sua constitutione, quae incipit, ex proximo Lateranensi die 12. Kalendas Octobris 1571. in haec verba. Plus Episcopus servate servatum Dei. Ex proximo Lateranensi Concilio salubris iudicio emanauit, ut quicumque habens beneficium Ecclesiasticum cum cura, & sine cura, si post sex menses quam illud obtulerit, diuinum officium legitime cessante impedimento non dixerit, beneficium suorum fructus pro rata omissionis officij & temporis suos non faciat, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas ipsorum beneficiorum, vel pauperum elemosinas erogare teneatur. Verum tamen animi suspensione tenentur, cuiusmodi rata praedicta ratio sit habenda. Nos huic rei evidenter atque expressis providere volentes, statuimus ut qui horum omnes Canonice vno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij seu beneficiorum suorum fructus qui illi, vel illis diebus residerent, si quod die audierentur, qui vero Matutinum tantum dimidiatumque caeteras omnes horas aliam dimidiam quibus singulis sextram partem fructuum eius diei amittant: tamen aliquis choro adductus non recitans omnibus horis canonicis cum alijs praesertim ad se fructibus & distributionibus, forte aliter assignatis sola presentia iuxta statuta, consuetudinem, vel alia sibi lucri facisse praetendat, etiam praeter fructuum, & distributionum amissionem, graue peccatum intelligat se commississe. Item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusauerit, graue peccatum intelligat commississe. Declarantes praesentia, praesentia, & peniones, & qualiacumque alia beneficia, etiam nullum omnino seruitium habentia obtinentes cum praedictis pariter consentiri, et quicumque pensiones fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut clericus percipiat, sum modo praedicto ad dicendum officium paruum B. Mariae Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, & rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo liceat, &c.

Ex his ergo constitutionibus videtur inferri, Primum, beneficium clericum obligatum non esse primis sex mensibus ab obtento pacifice beneficio, aliquid restituere, etiam si recitationem omittat; qui Concilio Laterano & Pius V. solum affirmantur, sic omittentem peccare mortaliter, & nihil de restitutione dixerunt. Ergo tacite insinuantur nullam habere obligationem. Dices insinuasce non habere obligationem ita rigidam, ac habent tranfacto semestri. Nam post illud habent obligationem restituendi pro rata fructus perceptos, etiam si alia officia, & munera obtineant: at illo primo semestri non ita rigidam obligationem habent, sed iuxta officium positum mitigare possunt restitutionem. Quia solum obligantur ex iure naturali, quod intantum videtur relictum; quia beneficium datur propter officium. Sic docent plures grauesque Doctores, quos refert, & sequitur Franciscus Suar. de hor. can. cap. 19. num. 7. Valquez, l. 2. disput. Ferd. de Castro Sum. Mor. Pa. 2. 11.

160. n. 32. & disput. 68. n. 34. Azor. 1. p. lib. 10. c. 14. Valentia 2. 2. disput. 6. q. 2. p. 10. §. 8. Couar. 3. variar. cap. 3. m. 10. Menochius de arbit. cent. 2. cas. 429.

Ceterum existimo probabilius nullam habere supradictum beneficium obligationem restituendi ob omissionem recitationem illo primo semestri. Sic Nauarrus cap. 21. de orat. n. 38. Valquez sibi contrarius de benef. cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 8. Lessius late probans lib. 2. c. 34. dub. 3. m. 129. Bonacina disput. 1. quest. 5. p. 2. n. 9. Filiucius tract. 23. c. 10. m. 308. Garzia 3. p. de beneficiis cap. 1. n. 7. & 19. Moucor. Primum, quia Ecclesia ante Concilium Lateranense non concessit beneficium, & illius fructus, sub conditione, ut officium diuinum recitaretur, sed ad summum sub onere, & obligatione illud recitandi; aliam cum Parocho concedit beneficium & fructus, esset facta concessio sub conditione, & modo, ut sacramenta ministraret, ac prouide si in illorum ministracione negligens esset, deberet restitutionem fructuum facere; quod certe non est in usu. Item omittens officium absque culpa non posset fructus suos facere, quia sunt dati sub illa conditione. Secundum: Moucor, quia Ecclesia optime potuit liberare beneficium ab obligatione restituendi illo primo semestri, etiam si illam habet ex iure naturali. Tum, ut ostenderet erga beneficium nouum suam benignitatem, quem ob difficultatem operis timebat sepe non integre satisfacturum suo officio. Tum ob priuationem omnium fructuum, quam subsequenti tempore faciebat cuius rigore abunde benignitas prima compensabatur. At ita factum esse praesumi potest siquidem Concilium Lateranense, & Pius V. solum affirmant illo primo semestri beneficium non recitanti peccare mortaliter, & obligationem restituendi omittunt. Non igitur est illis imponenda. Neque enim multiplicandae sunt obligationes absque manifesta ratione.

Secundo, inferitur post primum illud semestris obligatum esse beneficium culpabiliter non recitanti restituere pro rata fructus, quos post illud semestris percepit: quia ita cauetur in supra dictis constitutionibus, & tradit Garzia 3. p. cap. 1. n. 25. Suarez cap. 29. n. 13. & 14. Dixi culpabiliter. Nam si ex aliquo capite a cuius excusetur beneficiarius non recitans, nullam habet obligationem restituendi. Quia haec obligatio imponitur, quando cessat legitimum impedimentum. At quoties a culpa beneficiarius excusatur, legitimum habet impedimentum. Ergo tunc non obligatur, & ita docent Garzia 3. part. de benef. cap. 1. n. 27. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 14. q. 7. Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 30. n. 17. Regina dus lib. 30. m. 44. Bonacina disput. 1. de hor. can. q. 5. p. 2. n. 4. Lessius lib. 2. cap. 34. n. 181. & n. 183.

Dixi esse obligatum restituere fructus, quos percipit post illud semestris, seu qui correspondent omissioni recitationis post illud semestris factae. Vindicarem nullam esse obligationem restituendi fructus, quos primo semestri percipit, etiam si postea omittat recitare. Quia Concilio Lateranense, & Pius V. illi primo semestri solum obligationem peccati non restitutionem annexerunt. Item omittentem aliquo, vel aliquibus diebus post primum illud semestris, inquit, Pontifex esse obligatum restituere omnes fructus, qui illis vel illis diebus correspondent. Si igitur obligaretur restituere omnes supradictos fructus correspondentes primo semestri, id debet Pontifex explicare: quia non sunt parae imponendae, & extendendae absque manifesta ratione, & ita docent Suarez lib. 4. cap. 29. ad finem. Filiucius tract. 23. c. 10. q. 3. m. 310. Bonacina disput. 1. de hor. can. quest. 5. punct. 2. n. 10.

Tertio inferitur omittentem horas recitare post illud primum semestris obligatum esse restituere fructus correspondentes illi, vel illis diebus, quibus recitare omittit. Ita ut si vno die omisit recitare Matutinum cum laudibus, & dimidiam partem fructuum illi diei correspondentem debet restituere: siue vero reliquas horas alteram dimidiam, pro singulis horis, sextam. Sic expressis verbis tradit Pius V. & notauit Azor. 1. p. lib. 10. c. 14. q. 7. Lessius cap. 34. num. 176. Bonacina disput. 1. de hor. can. q. 5. p. 2. m. 8. Suarez lib. 4. c. 30. n. 9. Garzia 3. p. de benef. cap. 1. n. 27. Valq. de benef. c. 4. §. 1. art. 1. dub. 3. n. 43. & alij. Neque audiendi sunt Sorus lib. 10. de iustitia q. 5. art. 5. vers. Quod ergo consilium. Bartholomaeus de Medin. in summa lib. 1. c. 14. §. 11. Ludouicus Lopez instruct. conscient. tom. 1. cap. 245. & 2. tom. c. 105. Vega in summa 1. p. c. 36. casu 1. & 2. cap. 128. casu 18. relati a Garzia 3. p. de benef. l. n. 27. affirmantes omittentem vno, vel altero die horas Canonice non esse obligatum aliquid restituere, quod probabile putat Filiucius tract. 23. cap. 10. q. 8. cum Angelo & Aragon. Non, inquam, sunt audiendi: quia expressis contradicunt Pio V. qui pro quolibet die, & pro quolibet hora restitutionem fieri praecipit. Neque obstat famulum omittentem vno, vel altero die in anno debitum seruitium praesumi a Domino exemptum esse ab obligatione restitutionis, ex quadam benigna conuincitate: ne videatur Dominus nimis rigidus exactor. Quominus dicamus omittentem recitari nem obligatum non esse restituere, quia in hoc casu expressis suam voluntatem Dominus, scilicet Ecclesia D. M. autem hanc vno tantum satis non expressisset, poterat illud praesumi. Quapropter Menochius lib. 2. casu 429. n. 9. & 10. estis arena dispositione Consilij Lateranensis, si firmis clericum non recitantiem vno vel altero die obligatum non esse restituere, negat tamen attentionem constitutione Pij V.

Quarto, inferitur quid dicendum sit de omittente partem notabi

REPERIUNTUR

notabilem alicuius horæ? Suarez lib. 4. de hor. can. c. 30. à n. 9. Toler. lib. 2. cap. 12. n. 6. excusant hunc ab obligatione restituendi, si fructus correspondentes leues sint, eo quod beneficium sit tenue. Quia non est præsumendum cum eo rigore Ecclesiam suos ministros velle obligare.

Sed credo probabilius esse oppositum. Quia omittens partem notabilem alicuius horæ, absolute dicitur illam omittere, sicut absolute dicitur omisisse Missam, qui partem notabilem non audit. Sed pro cuiuslibet horæ omissione est debita restitutio iuxta constituit. Pij V. etiam fructus illi correspondentes leues sint. Ergo etiam est debita restitutio pro omissione cuiuslibet partis notabilis. Paucitas enim fructus excusabit ab obligatione graui restituendi, non à leui, ita Garzia 3. p. de benef. cap. 1. n. 27. Bonacin. disp. de hor. can. q. 5. p. 2. n. 13.

6 Quinto, inferunt omittentem partem leuem alicuius horæ, nullam habere obligationem restituendi: quia non dicitur horam omisisse, & solum pro omissione cuiuslibet horæ signata est restitutio à Pio V. Ergo hic tacite est excusatus. Adde ex contraria sententia plures scrupulos laborari, quod non est credendum de benignitate Ecclesiæ. Si enim ex leui omissione obligatio restituendi nasceretur, ferè nullus esset, qui intra paucos dies obligationem grauem non haberet restituendi: quia nemo est, qui singulis diebus integras horas, studiosè & deuotè recitet. Quapropter est omissioni leui cuiuslibet horæ fructus leues correspondant, ac multis omissionibus grauis quantitas fructuum debita erit. Ne ergo affirmemus animas fidelium illa quaerari, dicendum est, pro omissione leui cuiuslibet horæ nullam esse obligationem restituendi, est fructuum quantitas illi omissioni leui correspondens grauis sit. Sic Nauarra de orat. cap. 9. in fine & cap. 10. n. 42. Petrus Nauarra lib. 2. de restit. c. 2. dub. 3. n. 202. Toler. lib. 2. c. 12. n. 6. Suarez lib. 4. c. 30. n. 13. Reginaldus lib. 30. n. 44. Petrus Moneta tract. de distrib. 2. p. quest. 4. n. 42. Filiuc. tract. 2. 3. cap. 10. quest. 7. & alij.

Dices? cuiuslibet parti horæ sua pars fructuum correspondet, sicut integræ horæ integra quantitas fructuum. Sed omisa hora perditur integra quantitas fructuum. Ergo omisa parte amittitur pars fructuum illi correspondens. Quia non apparet titulus, ob quem retineri possit, hic enim solum erat illius horæ partis recitatio. Propter hanc objectionem Bonacin. disp. de hor. can. quest. 5. p. 2. n. 11. S. verum non approbat ex animo supradictam communem sententiam. At omnino retinenda est, & ad objectionem dico: quantitatem fructuum non diuidi in singulos Psalmos, seu versiculos, ita ut cuiuslibet Psalmo, aut versiculo sua pars correspondeat, sed in singulas horas disti: unde si hora dicitur, & non dimittit dicta sit, quantitas illi correspondens acquiritur: quia horæ per modum vnius correspondet.

Maiores autem difficultates est de eo, qui partem leuem in singulis horis omittit, cuius omisso comparatione totius officij dici grauis quantitas censeri potest. An, inquam, obligatus sit restituere? Ratio difficultatis est, quia præceptum de iudicio officio non est multiplex pro multiplicatione horarum, sed vnum pro toto officio dici. Sed qui grauem partem officij omittit, absolute officium omisisse censendus est. Ergo tenetur restituere non vtrumque, sed integrè. Sicut si grauem quantitatem alicuius horæ omittit. Consequens autem videtur durum: aliàs recitans dimittit singulas horas teneretur restituere idem, ac si nihil recitasset. Nihilominus censo satis probabile nullam habere obligationem restituendi se omittentem. Et quidem si pro qualibet hora suum distinctum præceptum latum sit, mihi certum est, quia tunc omissiones non coniunguntur. Sicut omisso in officio vnius diei non coniungitur cum omissione in officio alterius diei. Sed adhuc admissio vnicuique esse præceptum pro integro officio diei credo nullam esse obligationem. Quia ita est vnum præceptum, ut virtualiter multiplex sit, & obligatio restitutionis singulis horis est annexa. Unde si qualibet hora per se sumpta nullam inducit obligationem restituendi, neque illam inducet, quatenus vnicuique quoddam officium constituit. Officium namque inducere non poterat obligationem restituendi, nisi partes illius officij diuisim inducerent: & ita tenet Moneta de distributionibus 2. p. q. 3. n. 22. Filiuc. tract. 2. 3. c. 10. q. 7.

7 Sexto, inferunt recitantem sine vlla attentione obligatum esse restituere eo modo, quo obligatus est, qui recitare omittit. Quia paria sunt recitare sine vlla attentione, & non recitare. Fructus enim beneficij acquirunt ob recitationem præceptam, & amittuntur ob illius omissionem. Sed recitatio sine attentione non est recitatio præcepta; quia non est oratio. Ergo ex illa fructus non acquiruntur, & ita tenet Nauarra. c. 13. de orat. num. 17. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 1. quest. 5. Bonacin. disp. 1. de horis canon. q. 5. p. 2. n. 17. Lessius lib. 2. c. 37. dub. 1. n. 67. Petrus Nauarra. l. 2. de restit. cap. 2. n. 240. & sequent. Garzia de benef. 3. p. cap. 1. n. 286. Suarez lib. 4. de horis canon. cap. 30. n. 14. & alij apud ipsos. Quamuis contrariam sententiam teneat Toler. lib. 2. c. 12. dist. 4. Cordoua, Henriquez, Medina, & alij relati à Garzia, & à Petro Nauarra; & probabilem reputat Lessius & Azor. supra moti e ratione: quia pena restitutionis imponitur iis, qui officium diuinum dicere omittunt, non autem iis, qui negligentè, vel distrahè dicunt. Sed hæc ratio leuis est momenti. Facior namque penam restitutionis imponi omittentibus diuinum officium studiosè & deuotè recitare: qui autem sine attentione vlla re-

citare verè diuinum officium studiosè, & deuotè recitare omittit, ac proinde pena restitutionis ligatur.

8 Septimo, inferunt omittentem recitare vno, vel pluribus diebus obligatum esse restituere omnes fructus correspondentes illis diebus pro rata, ac si diuiderentur in plures illos dies; neque ab hac integra restitutione faciendâ excusari, etiam si beneficium alia munera annexa habeat. Quia Pius V. in sua constitutione eodem modo de beneficio cum cura & sine cura, loquitur, & de vtroque dicit omnes beneficij, seu beneficiorum fructus, qui illis diebus, in quibus omittit recitare correspondere, si diuiderentur, suos non faciat; sed tanquam iniuste perceptos debeat restituere. At qui beneficium, sine vlla cura habet, obligatus est omnes integrè restituere. Ergo etiam qui beneficium curatum habet.

Et confirmo. Pius V. privat beneficium Canonicum non recitantem omnibus fructibus, & distributionibus, quos ob presentiam, & assistentiam in choro aliàs lucrari debebat, ut constat ex vltimis verbis Bullæ. Ergo non solum priuat fructibus correspondentibus recitationi præcise, sed etiam aliis officijs, & muneribus à beneficio exhibitis. Denique hac constitutione intendebat Pontifex nouum ius statuere, noua pena beneficiorum locum procellere; quod constat ex verbo *statuimus*, quod nosi iuris videtur esse inducium iuxta glossam in c. *litigantium de officio ordinarij in 6. & Clem. finali de restit. pro. verbo statuimus*. At non esset noui iuris inductio, si solum priuaret fructibus recitationi correspondentibus, & non aliis muneribus. Ergo omnibus priuatur, & ita tenet Valentia 2. dist. 6. q. 2. p. 10. S. Azor. v. p. lib. 10. cap. 14. quest. 5. Petrus Nauarra. lib. 2. de restit. cap. 2. à num. 183. & n. 196. & seg. Suarez alios referens lib. 4. de hor. can. c. 30. à n. 6. Garzia de benef. 3. p. c. 1. num. 28. 35. & sequent. Malderus de Viriuitibus tract. 30. cap. 2. dub. 4. versiculo sequitur. Valquez sibi contrarius 1. 2. dist. 168. n. 34. & sequentibus. Reginald. lib. 30. n. 46. & alij.

9 Dices? Pius V. solum dixit omittentem recitare, obligatum esse pro rata restituere omnes beneficij, seu beneficiorum fructus, qui illis diebus omissionis correspondent. Sed hoc limitari potest, ut intelligatur, qui correspondere recitationi, non qui correspondere aliis muneribus à beneficio exhibitis. Ergo sic explicandum est. Tum quia sic iuri naturali obligatio restituendi à Pio V. imposita esset conformior; tum quia temperaretur rigor huius penalitatis constitutionis. Tum quia durum est beneficium parochum, & capellanum eadem obligatione teneri, qua tenetur simplex beneficiatus, cui nullum onus præter recitationem est beneficio annexum.

Propter hæc graues Doctores censent satis probabiliter Bullam Pij V. cum supradicta limitatione intelligendam esse: ac proinde, parochum, vel Episcopum solum obligari ad quinquam partem, restituendam, Canonicum ad quartam alios capellanos, & beneficiatos ad tertiam. Sic Lessius cap. 34. num. 173. Toler. lib. 2. cap. 12. dist. 2. Henriquez in summa lib. 33. cap. 13. §. 2. Emanuel Saa, verbo Beneficium n. 58 in vtraque editione. Lopez 2. p. instructorij cap. 95. Rodriguez sum. 1. p. cap. 164. n. 4. Medina instructor. confess. in expositione tertij præcepti §. 11. Valquez de benef. c. 4. §. 5. art. 1. dub. 7. num. 38. Bonacin, qui alios refert. disp. 1. q. 5. p. 3. n. 2.

Illud verò, quod dicit Henriquez pensionarium, & beneficium simplicem, cui nullum onus est annexum præter recitationem posse aliquos fructus retinere, quia obligatur ad deserendum habitum, & tonsuram mihi non probatur, sicut nec Bonacinæ. Quia delatio habitus, & tonsuræ abundè compensatur immunitate Ecclesiastica, & aliis honoribus clerico concinnis. Quapropter existimo clericum beneficium, cuius beneficium nullum onus habet annexum præter recitationem, si recitare omittat, omnes fructus obligatum esse restituere. Neque contentum in iis beneficijs, & pensionarijs reputo probabile.

10 Octauo, inferunt: hanc obligationem restitutionis habere beneficium sic omittentem officium ante iudicij sententiam. Quia in supradicto Concilio Laterano. & Bulla Pij V. expressè dicitur, fructus suos non faciat. Item tanquam iniuste perceptos erogare reneatur. Quæ verba indicant manifestè beneficium, non acquisisse illorum dominium, sed tanquam rem non suam illos retinere non posse. Potuit enim Ecclesia fructus beneficij applicare beneficio sub ea conditione, ut beneficiatus culpabiliter non omittat recitationem. Ergo sic est præsumendum esse factum, cum verba supradicta id clarè inducant; & ita tenet, ut indubitatum Suarez lib. 4. de horis canon. c. 30. num. 2. Nauarra. cap. 25. num. 22. Petrus Nauarra de restit. lib. 2. c. 2. num. 195. Bonacin. disp. 1. de horis canon. quest. 5. p. 2. num. 7. Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 32. num. 183. Filiucius tract. 2. 3. cap. 10. q. 4. num. 311. Garzia de benef. 3. p. cap. 1. n. 33. & alij plures apud ipsos.

11 Nono, inferunt hanc restitutionem faciendam esse fabricæ beneficij, vel pauperibus; quia ita cauetur in supradictis constitutionibus. Unde liberum tibi est ex iis, quod malueris eligere. Si ergo eligas in fabricam beneficij expendere, potes domum beneficij reparare, agros, & vineas colere, & alia præstare, que in beneficij vtilitatem cedunt. Non tamen potes eos fructus expendere in vtilitatem alterius Ecclesiæ ab ea, quam habes, & à qua fructus accepisti. At si eligas restitutionem pauperibus

peribus erogare, potes non solum pauperibus loci, in quo est beneficii sicut sed etiam quibuslibet aliis facere. Quia in supradicta constitutione non limitatur, sub nomine pauperum, quolibet opera pia in utilitatem pauperum redundantia, & iustitia pro animabus purgatorij intelliguntur. Sic tenent & latius expendunt Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 30. à num. 18. Bonacina ibi disp. 1. quest. 5. p. 4. à n. 1.

12 Sed an sibi beneficiatus applicare fructus possit, si vere pauper sit? Credo probabiliter posse. Quia ipse non debet esse deterioris conditionis aliis pauperibus; & quia ipse non tam sibi applicat quam Pontifex ipsi. Sic Nau. c. 25. n. 191. Lessius l. 2. c. 34. n. 173. Sual. l. 1. de hor. can. c. 30. n. 21. Bonac. disp. 1. q. 5. part. 4. n. 8. Toletus lib. 2. c. 13. n. 5. Neque obstat in supradictis constitutionibus dici beneficiatum non facere fructus suos, sed illos tanquam iniuste perceptos obligatum esse restituere: quia hoc intelligitur dum ipse sibi ratione paupertatis non applicauerit.

13 Huius doctrinæ duplicem limitationem Doctores apponunt. Prima est nisi alius confiteri, aut rationabiliter praesumatur Pontificem velle. Nam esto velit Pontifex pauperibus illos fructus restituere, potest non quibuslibet, sed certis applicare, & alios excludere, ut de se constat. Credo autem nolle Pontificem beneficiato pauperi fructus applicare, quos ipse fixus hac sibi applicatione faciendi titulo paupertatis, recitationem omittit. Quia credendum non est velle Pontificem occasionem peccandi supplicare. Quare in Bulla compositionis eos à privilegio compositionis excludit, qui sub spe compositionis furantur, & ita tenet Bonac. disp. 1. quest. 5. part. 4. n. 9. Tolet. lib. 2. cap. 12. dist. 3.

Secunda limitatio est nisi ex consuetudine, aut speciali statuto, & lege applicati sint fructus amissi ob non recitatum officium alicui operi certo. Quia tunc non licet, nec sibi, neque aliis pauperibus, aut alteri pio operi applicare. Quia Concilium Lateranense, & Pius V. non videntur voluisse derogare hanc legem, & consuetudinem; sed tantum applicare fabricæ beneficij, vel pauperibus eos fructus, qui applicati non sunt. Adde quamlibet consuetudinem, statum, & legem applicantem fructus certo pio operi derogatoriam non esse legis applicantis fabricæ, vel pauperibus, vel illius latitudinem quasi reitingere, & coactare. Ergo obseruanda est, & ita docet Tolet. lib. 2. c. 12. dist. 3. Suar. c. 30. n. 18. Rodrig. 1. p. sum. c. 146. n. 3. Bonacina disp. 1. quest. 5. p. 4. n. 9. Illiusius tract. 23. cap. 10. n. 324. & alij.

14 Ex his patet non posse compositionem fieri super fructus sic amissos, quando fructus sunt applicati ex consuetudine, aut ex constitutione certo alicui operi. Dubium tamen est, an distributiones quotidianæ, & grossæ fructus, quos Canonici amittunt, ob omissionem recitationem priuam sint applicata aliis Canonici, aut mensæ capitulari, sicut sunt applicatae ob non recitandam? Affirmant supradicti Doctores, & alij plures relati à Garzia 3. p. de benef. c. 1. n. 35. & mouentur, ex capitulo de Clericis non residentibus, & ex Trid. sess. 21. can. 3. Et sess. 34. c. 12. Verum meo iudicio supradicti textus solum probant ob non recitandam fructus esse applicatos aliis Canonici residentibus: At cum nihil loquantur de applicatione ob non recitandam priuam, dicendum est seruandam esse constitutionem Pij V. & Concilii Lateranensis, applicantem hos fructus fabricæ beneficij, vel pauperibus. Adde Canonici residentem, & non recitantem, et ratione residentie lucrere quotidianas distributiones, ob non recitandam illas amittit. Sed non amittit illas, ex text. in canonico de cleric. non resident. neque ex aliis locis Tridentini: sed solum ex supradicti Concilii Lateranensis, & Pij V. constituto. Ergo neque aliis applicandæ sunt, nisi illis, quibus supradictæ constitutiones applicant, & ita tenet Garzia supra. Tolet. tract. de hor. can. controuers. 10. disp. 6. circa finem.

15 Vadeo in inferum, præter supradictam penam, & obligationem restituendi fructus male perceptos posse beneficiatum horas omittentem, post semestrem excommunicari, & suspendi, & beneficio priuari, si intra quindecim dies postquam monitus est his saltem non recitauerit. Habetur in supradicti Concilii Lateranensis, & nouit Valquez de beneficiis c. 4. §. 1. dub. 8. in fine. num. 45. Bonacina de horis canonicis quest. 5. p. 2. in fine.

16 Duodecimo infertur, de Pensionariis non recitantibus officium priuari B. Virginis idem esse dicendum, ac dictum est de beneficiatis? peccare inquam mortaliter post obtentam pensionem, si non recitauerit; & transacto semestri obligatos esse restituere integros fructus perceptos: quia nullum officium præter recitationem exequuntur, ratione cuius ab integra restitutione excusari possint. Sic colligitur ex supradicta Constitutione Pij V. & tradit Suarez cap. 30. in fine. Bonac. part. 2. n. 21. Petrus Nauarr. lib. 2. de restit. c. 1. n. 199. & alij apud ipsos.

17 Dubium tamen est, An possit hic pensionarius à beneficio pensionem accipere? Item, An possit ipse beneficiatus pensionem retinere? Et ratio dubij est: quia pensionarius non recitans est incapax illius recipiendæ. Ergo malefacit illum recipiens. Ergo tenetur ab illius receptione abstinere. Ergo beneficiatus ei tradere non debet. Ergo poterit sibi retinere. Probo hanc vltimam consequentiam. Quia solum obligatos est beneficiatus pensionario ex fructibus sui beneficij pensionem concedere, quos pensionarius capax illius est. Quia ratione plures Doctores censent excommunicato pensionario, non esse obligatum beneficiatum tradere pensionem: quia est incapax illius. Cum ergo ob non re-

citationem sit etiam incapax, efficitur pensionem illi tradi non debere. Nihilominus tenendum est non peccare hunc pensionarium accipientem pensionem, non sibi retinendam, sed tradendam fabricæ beneficij, vel pauperibus, sicut non peccat beneficiatus non recitatus accipiens beneficij fructus, si illos accipiat non sibi, sed pauperibus, vel fabricæ beneficij applicandos. Neque potest beneficiatus pensionem retinere, quia pensionarius non recitauit, sicut neque possunt fideles fructus retinere, quia beneficiatus horas non exolvit. Sic Suarez dicto lib. 4. de hor. can. c. 30. in fine. Ratio est, Quia beneficiatus obligationem, habet tradendi pensionem in sustentationem pensionarij: est enim illa pars fructuum à beneficio extracta, & pensionario applicata, sicuti fideles sunt obligati tradere beneficiato fructus beneficij in illius sustentationem, ut ipse beneficiatus pro ipsis oret, & alia officia ministret. Si autem Beneficiatus ea officia non præstat, non tenetur fructus beneficij, à quibus accipit, reddere: quia ipsi non tradiderunt eos fructus sub conditione, ut officia præstet. Sed absolute, eo tamen sine, ut illa munera possit præstare, vel saltem sub eo onere, ut illa munera præstet, Ecclesia verò beneficiato, impositum obligationem recitandi, qua non impleta inhabilem eum constituit sibi fructus retinendi, & obligauit ut eos tanquam iniuste perceptos traderet fabricæ beneficij, vel pauperibus, non autem illis, à quibus acceptat. Sic dicendum de pensionario.

DISPUTATIO III.

De Oratione publica, seu in choro facta horarum Canonicarum.

NOIO immorari in declaranda convenientia huius publicæ orationis: quia sanis mentibus sufficit, sic esse ab Ecclesia institutum, & à tempore Apostolorum vsu, consuetudine approbatum. Videri potest Suarez lib. 4. de hor. can. per octo capitula tem vltimè expendens. Quo circa examinandum est quæ personæ hanc publicam recitationem possint, & teneantur facere; Et quomodo illam præstare debeant; & sub qua pena: & an aliquæ ad sint causæ excusantes.

PUNCTVM I.

Quæ persona possint, & teneantur horas canonicas publicè in choro recitare.

- 1 Hoc officium ad Clericos & laicos pertinet: ad clericos & religiosos propriissime.
- 2 An obligentur? Proponitur dubitandi ratio.
- 3 Esse in Ecclesia præceptum publicè recitandæ adstruitur.
- 4 Spectato iuris rigore in omnibus Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis & Regularibus adest præceptum.
- 5 Ex consuetudine in pluribus Ecclesijs hoc præceptum temperatur.
- 6 Vbi est consuetudo sic recitandæ obligantur superiores & Prælati curam habere.
- 7 Ratione ordinis nullus Clericus obligatus est officium publicè recitare.
- 8 Qui sentiant & qua ratione probent Episcopum obligatum esse choro interesse.
- 9 Probabilis est ex munere Episcopatus hac non teneri obligatione.
- 10 Parochi spectato iure antiquo obligati sunt choro interesse.
- 11 Assenta consuetudine ab hac obligatione excusantur.
- 12 Nullus religiosus particularis obligatur horas in choro dicere.
- 13 Canonici seu præbendati obligati sunt sub graui culpa officium in choro recitare, iuxta consuetudinem suam Ecclesiæ.

Certum est hoc officium non solum ad Clericos, & religiosos, sed etiam ad laicos pertinere, ut probat recepta consuetudo, quia officium psallendi in choro non est officium requirens ordinem, cum sit commune omnibus Christianis, ut videtur decidi c. Psalmista. 23. d. ibi Psalmista, id est, canonicus, potest absque scientia Episcopi, & consequenter absque eius ordinatione, sola iussu presbiteri officium cantandi suscipere. Sic tradit pluribus exonans Suarez l. 1. de hor. can. c. 9. à n. 3. Consensit Bonacina disp. 2. de hor. can. quest. 1. p. 1. n. 8. At non ad quoslibet laicos promiscue hoc officium pertinet, sed ad illos, qui à Clericis ad hoc munus obeundum deputati sunt, & ratione huius deputacionis, à reliquorum fidelium cetero separantur, & in unum locum cum Clericis congregantur, ut sic maiori cultu & decentia

ESTRUCIAO
TONI
III